

ראיון עם עופרה טאוס 17/1/2023

מראיינת צבייה קן

תמלול נירה פנסו

עופרה: תשאלני מה שאת רוצה ואני אענה מה שאני רוצה...

צביה: ראיון עם עופרה טאוס 17/1/2023

עופרה אנחנו הולכות לדבר על תולדות החיים שלך.

עופרה: תרצי גם את אליהו?

צביה: מה שאת בוחרת. אלה תולדות החיים שלך מהלידה, איפה גדלת, מה עשית..

עופרה: הגעתי למשק ב-18 באוגוסט 1972.

ההיכרות שלי עם אליהו התחילה בזה שאליהו היה נהג לחופש של משפחת דגן, אורי ורחל הוימן, כי לא היה להם נהג, ואליהו היה הנהג שלהם. רחל הכירה אותי דרך הדירה שלי בנצרת עילית, שם לימדתי לפני שהגעתי הנה. כשהגעתי הנה קיבלתי את כיתה ז', כיתה של בני מצווה, וזה לא כל כך מוצלח, לא צריך לתת למורה חדשה שנת בר מצווה של כיתה. מעניין שעכשיו הכיתה הזאת יוצאת לפנסיה. זה הרבה שנים!

אני לימדתי 16 שנים בנצרת ו-17 שנים פה. אחרי שגמרתי ללמד התנדבתי בבית הספר ללמד עולים חדשים. לימדתי אותם עברית ומאוד השתדלתי שיישארו אזרחים נאמנים למדינת ישראל.

צביה: איפה זה היה? בכפר בלום?

עופרה: בכפר בלום.

ילדות

צביה: איפה נולדת? בואי נתחיל מהתחלה.

עופרה: אני נולדתי בחדרה. ההורים שלי הכירו בגרמניה בתנועת החלוץ. כמו שהיה בתקופה הבריטית אבא שלי קיבל רשות לעלות לארץ ואימא שלי נאלצה להישאר בגרמניה עוד כשנתיים, שנה וחצי, עד שגם היא קיבלה רשות לעלות. הם עלו לגן השומרון ושם נולדה אחותי שגדולה ממני בשלוש שנים.

צביה: ואת נולדת שלוש שנים אחר כך בחדרה?

עופרה: נולדתי שם, בגן השומרון. ומה שהיה מצחיק, היה צריך לנסוע בעגלה שלושה ימים לחיפה, לבית היולדות. זה אימא שלי לא הסכימה לעשות כי אחותי הייתה קטנה. אז המיילד שלי היה דוקטור טופליץ (?), האבא של החלילן של תזמורת ישראל.

צביה: הוא יילד אותך בחדרה?

עופרה: כן, נולדתי מאוד גדולה, שלושה וחצי קילו. ואחר כך עברנו לחדרה. ובחדרה זו הייתה תקופה של הבריטים. לחינוך לא היה כסף. ההורים היו צריכים לשלם עבור החינוך של שתי האחיות לוי. צריך לציין שהשם לוי זה רק שם ולא שבט לוי. היה מאוד קשה להיות סטודנט אצל הבריטים. קודם כל שנאנו אנגלית, כי לא רצינו את הבריטים פה.

בתקופת השלטון הבריטי

בגבעת אולגה היה מכ"ם של הבריטים והם תפשו עולים חדשים. אלינו הגיעו מורה ותלמיד מהאנייה הטרייה.

צביה: את ספרת לי על התקופה של הבריטים שהיה מחסור. ספרי קצת.

עופרה: בזמן הבריטים היו ימים שלא הלכנו לבית הספר. כי היה עוצר פתאום. היה עוצר ברחוב, עוצר בחדרה, אי אפשר היה ללכת, ואז ידענו שבלילה ירדו

עולים. מעפילים. ויום אחד אספו את כל הגברים מהשדות, הלכו ברגל לגבעת חיים, כי בגבעת חיים הבריטים עשו חיפוש אחרי עולים חדשים. הם עשו גדר חיה סביב לגבעת חיים והבריטים בלי בושה ירו אל תוך הקהל. זה היה נורא.

צביה: את שמעת על זה? ראית את זה?

עופרה: לא. אני חושבת שאבא שלי היה שם כי אחר כך שמענו את כל הסיפורים.

אנחנו אפילו הלכנו ברגל מבית חינוך לתחנת הרכבת בחדרה לראות את ילדי טהרן שהגיעו. הם הגיעו לבן שמן, אבל פסי הרכבת עברו שם ואנחנו הלכנו כלאחד עם תפוז ביד וחילקנו להם. זו הייתה בשבילם מציאה אדירה!

צביה: את ידעת מחסור, נכון?

עופרה: הרבה! היו ימים, יצאתי לטיול של הגדנ"ע. היה לי לחם פרוס ותפוזים, זה הכול. לא היה דבר כזה אוכל משותף או משהו. אז כל ימי הטיול זה מה שאכלתי. פרוסות לחם עם תפוז.

צביה: אבל הסתדרת!

עופרה: נשארתי בחיים וזה היה טוב. אחר כך שהיה פה בבית הספר אוכל משותף לכולם זה היה פלא-פלאים.

חדרה

צביה: את יכולה לתאר לי את חדרה בימים האלה? איך חדרה נראתה?

עופרה: חדרה, כשאנחנו היינו בבית חינוך השכונה שלנו היו שכונת התימנים (?). והביאו באותה תקופה את ג'יסר אזרקא כי אלה היו הערבים שידעו שהם מחוסנים כנגד הקדחת. וחשבו שהם יוכלו להתפטר מהקדחת בחדרה. חדרה הייתה מוכת קדחת.

צביה: היו שם ביצות?

עופרה: ביצות בלי סוף. והרופא שלנו היה הלל יפה. הקשר החזק היה עם זיכרון יעקב.

צביה: איזה גודל, כמו קריית שמונה? איך הייתה חדרה, מה הגודל שלה היה? עופרה: בערך... לא יודעת. מושבה היא הייתה, לא עיר.

צביה: וסביבה ביצות. והחבר'ה מג'סר אזרקא מאיפה הביאו אותם? עופרה: מאפריקה. הם עבדו בתוך הביצות ולא נפגעו מהקדחת. זה היה מעניין ביותר. אבא שלנו ב"החלוץ" בגרמניה למד לגדל עצי פרי. ואנחנו הכרנו ארטישוק כשעוד לא ידעו מה זה. כי לאבא היו שיחים של ארטישוק. הוא עבד בהתחלה בגני השומרון ואחר כך התקבל כמדריך חקלאי בחדרה, במשק הפועלות. ואז, כמדריך במשק הפועלות, אחד שהיה אחר כך פה, איתן ילינק, היה מאומץ אצלו בבית. זה היה מעניין.

ב"ס יסודי

צביה: בבית הספר היסודי למדת בחדרה? עופרה: כן.

צביה: איך היה בית ספר היסודי שם? איך זה נראה, כמה ילדים היו? עופרה: היינו כ-300 ילדים אבל לפי זרמים. אנחנו היינו זרם העובדים, האחרים היו הזרם הכללי. כשפינו את תושבי הגליל בגלל מלחמת השחרור אנחנו פינו את בית הספר שלנו ולמדנו משמרת שניה בבית ספר עממי ובבית החינוך גרו ילדי עמיר והמטפלות שלהם. זה היה קשה!

אחר כך המשכתי גם לסמינר שהיה לפי זרמים. התחלנו בבית אליעזר, שם היה הסמינר ואחר כך איחדו אותו עם סמינר קטן בנתניה.

במשפחה

צביה: רגע, סיימת בית ספר יסודי בכיתה ח, קרה משהו במשפחה בינתיים?

עופרה: בטח. כשאני הייתי בכיתה ו' ההורים שלי התגרשו.

צביה: איך זה השפיע על החיים שלך?

עופרה: מה שהיה, זה שאת אחותי שלחו לתל אביב כי היא נחשבה לרגישה יותר במשפחה. אז דאגו שהיא לא תראה מכל הדברים שאלה שום דבר. היא הייתה בתל אביב והתחילה סמינר אחרי כיתה ח'. הייתה תלמידה מצוינת גם בבית הספר היסודי וגם בסמינר. אני לא.

אני לא! מאוד כעסתי על אימא שלי. כי אני לא הייתי אמורה לדעת לא מהגירוסים ולא מהנישואים השניים שלה. גם אבא התחתן בפעם השנייה ואף אחד מהם לא רצה אותי. אני עברתי מאחד לשני מאחד לשני. זה לא טוב להיות ילדה לא רצויה. אבל אחר כך למדת בסמינר ובסמינר הצלחתי מאוד. כמורה חיילת, היות והיו חסרים באותה שנה כל כך הרבה מורים..

סמינר למורות – מורה חיילת

צביה: על איזו שנה מדובר?

עופרה: במבצע סיני. אז הייתי מורה בשלומי. הייתה לי כיתה קטנטנה של 57 ילדים.

צביה: בתור מורה חיילת...(צוחקת)

עופרה: היינו מטיילים על הגבעות, הלכנו ברגל לחניתה, הלכנו לכל מיני מקומות. במבצע סיני אי אפשר היה לנסוע ממקום למקום. אז פיזרו את כל המורות, כל מורה בכפר אחר. נסעתי כמורה חיילת לנהריה כי היו לי את כל התלמידים מ-א ועד ח והם היו כולם ביחד. זה היה כל כך קשה! וכל כך לא מקובל. כל כך נורא.

צביה: אז איך עשית את זה?

עופרה: לא יודעת.

צביה: מה, לימדת אותם ביחד?

עופרה: כן. בקיצור הייתי בסמינר אחר כך. בסמינר השתכרתי למחייתי וגם עזרתי לאימא. בתקופתנו היה נהוג שלא היו בתחינות ממשלתיות אלא כל סמינר בחר איזו בחינה תהיה השנה. בשנה שאני הייתי זה היה התעמלות. הייתי מורה להתעמלות וקיבלתי 100! כי זה היה מאוד מוצלח. אני זוכרת ששיחקתי עם הילדים "המפקד אמר". וזה היה מאוד מוצלח.

צביה: ובא מפקח מבחוץ ונתן לך אישור?

עופרה: כן.

צביה: כמה זמן היית בשלומי?

עורה: אני חושבת שנה אחת.

צביה: בת כמה היית? זה היה בצבא?

עופרה: הייתי במבצע סיני שם.

צביה: אני רוצה לחזור קצת לסמינר. בואי ספרי קצת, זה היה בבית עולים?

עורה: לא. הסמינר היה בפרדס.. אבל אני, היות ולא היה לי איפה להיות גרתי בבית החלוצות. והייתי פרא אדם.

צביה: מה זה היה בית החלוצות? סוג של מלון?

עופרה: בית לעולות חדשות, רק בנות. ואז היינו חייבות להיות בבית עד 12. היות וידעתי שאבוא מאוחר הלכתי ופתחתי את החלון. אחד החברים העלה אותי על הכתפיים ועליתי לחלון שבקומה השנייה וכך נכנסתי פנימה כדי לא להזדקק לשעות של הפתיחה והסגירה של בית החלוצות.

צביה: כמה זמן היית שם?

עופרה: שלוש שנים, ועבדתי עם נערות עיוורות שעד היום יש לי שי (?) שהן נתנו לי מתנה כשעזבתי אותן.

צביה: מה עשית אתן לימדת אותן?

עופרה: לימדתי אותן כתב ברייל. לקרוא ולכתוב. ולחלל בחליל. אני לא יודעת מאיפה לקחתי את החוצפה הזאת לעשות את כל הדברים.

צביה: מאיפה למדת כתב ברייל? מי לימד אותך?

עופרה: שם במקום.

צביה: הם לימדו אותך ואת לימדת אותן? יפה מאוד.

צביה: מאוד מעניין. אוקי, אז סיימת ללמוד בסמינר, שזה היה בית החלוצות ואז את הולכת ומתגייסת, שולחים אותך לשלומי ולעבדון. ומה קורה הלאה?

מורה בנצרת עילית

עפרה: אחר כך עברתי לנצרת עלית בפקודתו של בן גוריון: יהוד הגליל. מעניין שאנחנו היינו ביחסים מאוד טובים עם נצרת הערבית.

צביה: איך זה התבטא?

עופרה: בראש השנה וביום כיפור הם שלחו את מכוונת הזבל שלהם לנקות את הבתים. הילדים שלהם באו למגרש המשחקים שלנו.

צביה: איזו כיתה קיבל שם?

עורה: בהתחלה קיבלתי רק כיתות נמוכות, ג, ד, ה. אחר כך התעקשתי ואמרתי שאני רוצה את כיתה ו. המנהל אמר לא כדאי לך. זו כיתה קשה, כישלון. אז אמרתי או עכשיו או בכלל לא. קיבלתי את הכיתה הזאת ויצרתי אתם קשרים כל כך נהדרים שעם חלק מהם אני עד היום בקשר. וזה כבר שישים שנה.

צביה: מה לימדת אותם?

עופרה: ספרות לשון ותנ"ך.

צביה: וגם יצאת אתם לטיולים?

עופרה: בוודאי. כל שנה, עם הכיתות הנמוכות טיילתי בסביבה. כיתות ג, ד, ה. עם הגדלים יצאתי לעבוד בקיבוצים. אספנו כסף, כי טיול של חמישה ימים עלה הרבה כסף, וגם ההצגה והתנועות היה כל כך יקר. עבדנו שם, את הכסף הכנסנו לקופה, בלי שמות. לכולם היה שם זכות קדימה, על ידי זה הורדנו את המחיר של הכול במסיבת הסיום.

צביה: יפה מאוד. ולהורים לא הייתה בעיה עם זה שהילדים הולכים לעבוד ואת הולכת איתם? סמכו עליך..

עופרה: כן. אחר כך, כשבאתי הנה דרורה הייתה אחראית על הטיולים. נהיינו חברות מאוד טובות.

צביה: מי זו דרורה?

עופרה: מורה מיפתח. עכשיו – יש דבר נורא מוזר: יפתח הוא בגלעד. מה פתאום יפתח פה? כי יפתח זה ראשי תיבות: יגאל פיקוביץ (אלון) תל חי. תל חי זה הגדוד הראשון של פלמ"ח.

צביה: זה לא יפתח הגלעדי אלא ראשי תיבות.

עופרה: כן. מי יודע את זה? אף אחד.

צביה: מאיפה את יודעת את זה?

עופרה: קורס מדריכים. כי אני הייתי בקורס של מדריכי טיולים.

צביה: בואי ספרי על הקורס הזה.

עופרה: הקורס הזה ניהל אותו מייק לבנה ממעיין ברוך. כשבאתי לפה לבקר את רחל הוימן, שהייתה בת הדודה של אבא שלי הלכנו לקצה של הקיבוץ. היא אמרה לי את רואה את הבתים שם? השבוע עלה קיבוץ חדש להתיישבות. מעין

ברוך שם הייתי פעם ראשונה. בקיצור – דרורה ואני היינו חברות מאוד טובות, גם עבדנו בכיתות מקבילות. אחר כך נעשתה אחראית על הטיולים, אחר כך אחראית על המערכת ואני לימדתי. וכשאני יצאתי לפנסיה עוד חצי משרה לימדתי בהתנדבות לעולים החדשים.

בשליחות לאוקראינה ולרוסיה

צביה: זה היה בשנות ה-1990? שבאו עולים מרוסיה?

עופרה: כן. לימדתי אותם עברית אחרי שהייתי באוקראינה ואזרביג'אן להביא עולים חדשים לארץ. הייתי שישה שבועות באוקראינה ורק זמן קצר באזרביג'אן כי הייתה שם מהפכה. הייתה סכנת חיים, אז מהארץ צלצלו שנתכונן כי מחר בבוקר באים לקחת אותנו. העבירו אותנו למוסקבה. שם לימדנו עברית. במוסקבה.

צביה: עם מי נסעת?

עופרה: עם אחותי.

צביה: היא גם יצאה לפנסיה בדיוק?

עופרה: היא יצאה לפני. היא הייתה מורה וגם אני הייתי מורה, בעקבותיה. כל כך הערצתי אותה וכל כך כיבדתי כל דבר שעשתה ואמרה. ובאמת, כשהתכוננו לנסיעה הזאת שאלה אותי אחת, את נוסעת עם אחותך? מה יהיה אם תריבו? אני נורא נבהלתי מזה. היא אמרה לי אל תפחד, אנחנו לא נריב. ובאמת הייתה לנו חלוקה: כל מה שהיה צריך דיבורים בחוץ אני דיברתי. הרעיונות, ולהכין הכול – היא הכינה. כל כך חכמה! בקיצור -באתי הנה, הייתי בקורס מיוחד של מורים-מדריכים למורים לספרות. אבל אז הייתה מלחמת יום הכיפורים ולא יכולתי להמשיך בקורס. זה היה מעין פיצוי. עשיתי את זה יפה.

צביה: את המורי-דרך?

עופרה: גם את המורי-דרך וגם את השליחות לאוקראינה.

צביה: מי יזם את השליחות?

עופרה: אני. דרך התנועה הקיבוצית. שישה שבועות באוקראינה ושישה שבועות בבלרוס. ומעט זמן באזרבייג'ן.

צביה: הצלחתם? באו תלמידים?

עופרה: באו המון. ואז ראינו את הדבר הכי מכוער שיכול להיות: האנשים מאזרביג'אן לא הסכימו לשבת ליד האנשים מרוסיה.

צביה: למה?

עופרה: זה היה חילופים שסטאלין הכריח אותם והמקומיים לא קיבלו אותם. היה לנו אחד שלמד פילולוגיה ואחותי אמרה, אם אתה רוצה ללמוד שפה לך לעופרה לא אצלי. הוא למד אצלי בכיה. הוא לא היה מיועד לעליה אבל הוא בא ללמוד בחריצות רבה.

צביה: בעצם לימדתם נערים שרצו לעלות לארץ?

עופרה: מבוגרים! אחר כך רבים מהם לימדנו בשדה התעופה, אבל לא יכולתי. אי אפשר מהגליל לנסוע ללמד בשדה התעופה. לא היה לי כסף לזה. אחותי נסעה יותר ממני, היא מירושלים, זה קרוב יותר. ואני לא יכולתי.

בקיבוץ, מורה בבית הספר האזורי

צביה: אז איך הגעת לשדה נחמיה?

עופרה: האח של רחל הוימן הגיע משבדיה. בקיבוץ היה נוהג שכל משפחה מקבלת אוטו לחמישה ימים פעם בשנה. אבל לא היה להם נהג. אז רחל ביקשה מאליהו שיהיה הנהג. משם הכרתי אותו ושם התחיל הסיפור.

צביה: בת כמה היית?

עופרה: הייתי בקצה, אברי צור היה המזכיר וכמעט שלא רצו לקבל אותי כי הייתי מבוגרת מידי, בת 38. כשהלכתי לקיבוץ הרגשתי שהגעתי למקום הנכון.

צביה: איפה עבדת?

עופרה: מהתחלה בכפר בלום. אמנון ארבל היה רכז המורים והוא הכניס את המחשבים לבית הספר. הייתי בכפר בלום, נהייתי מאוד, אהבתי את העבודה. במשך השנים לימדתי את כל הכיתות מ-ב עד י"ב. ספרות לשון ותנ"ך.

צביה: מתי עשית את קורס מורי הדרך?

עופרה: תוך כדי לימודים. תוך כדי עבודה.

צביה: את ידועה כאחת שטיילה בכל האזור והוציאה טיולים.

עופרה: בכל הארץ. טיילנו כל שבוע ביום רביעי. המצחיק – מי שעכשיו נהג מונית היה נהג האוטובוס שלנו. דיברנו שעות והבנו מאין אנחנו מכירים.

באתי לקיבוץ, הייתי מחנכת של כיתה ז', שנת בר מצווה, ואחר כך אברי המזכיר רצה שאני, כמו כל חבר, אתן שנה של שירות במשק. אמרתי שאני צריכה לגמור עם המחזור הזה, כשהם יעברו לכיתה גבוהה יותר אני אבוא.

הייתי שנה במשק, זה היה לא טוב. בישלתי דיאטה ולא נהייתי מזה. חזרתי לבית הספר אחרי שנה והדג חזר למים. זה היה נפלא. בכל השנים לימדתי כיתות ז-ח-ט. הוספתי שעות גם בכיתות גבוהות יותר אבל הכנתי בבית את כל התלמידים של שדה נחמיה לבגרות בלשון. את תורת הניקוד כולם עברו. זה היה מצוין.

אליהו חלה

בתור מורה עברתי קורס של מנהלי חשבונות והייתי מנהלת חשבונות של חוליות והמשק. אבל אז, כשאליו חלה בסרטן אמרתי שמוכרחים למצוא מישהו אחר, אני לא יכולה, אני חייבת להיות בבית. הוא היה שנתיים בבית, עד היום

אני לא בטוחה אם זה היה נכון שיהיה בבית או שאני הייתי צריכה להיות אתו שם. בבית הסיעודי. אליהו היה שנתיים בבית, רימה החליטה. עד היום אני לא יודעת אם זה היה נכון.

צביה: מה זה עשה לך? למה זה לא היה נכון?

עופרה: זה היה לי קשה מידי. עד היום במקום המסוים בשולחן אני לא יכולה לשבת. כל מה שממול החדר שלו אני לא יכולה לשבת.

צביה: הוא היה כל הזמן במיטה והיית רואה אותו. היה לו מטפל?

עופרה: הרוב אני עשיתי, אבל הייתה גם מטפלת מקריית שמונה. רוסייה טובה מאין שנייה לה. אבל זה לא זה. זה היה קשה שנתיים!

צביה: איפה היה לו סרטן?

עופרה: בכבוד. ואין מה לעשות. ד"ר רימה הייתה נהדרת. שלחה אותנו לרופאים הכי טובים בעולם. יום אחד היא הייתה בארוחת ערב במטולה. צלצלתי והיא אמרה עזבי הכול, אני באה. היא עזבה שמה ובאה להנה לראות מה העניינים.

צביה: כי הוא הרגיש לא טוב... אז עד הסוף הוא נשאר בבית? הוא נפטר בבית?

עופרה: כן.

צביה: קשה לראות מישהו שהולך ודועך. ואחרי שנפטר? הייתה לך תקופה קשה?

עופרה: הייתה לי תקופה קשה. הייתי בוכה הרבה אבל צ'יק-צ'ק נכנסתי חזרה לעבודה וזהו. אני סוס עבודה.

חזרה לטיולים

צביה: והמשכת עם הטיולים?

עופרה: בוודאי.

צביה: ארגנת קבוצות לטייל? קבוצה שבנית נכון?

עופרה: שתי קבוצות. הייתה קבוצה אחת של האחראי על המכינות בתל-חי. עמר. הוא היה אחראי על הקבוצה שלנו. אני הייתי אחראית על הקבוצה של המטיילים בדרכים. בחו"ל. אבל לא הדרכת, הייתי התרבות'ניקית. שם היו קבלות שבת ועניינים. בפעם הראשונה היינו בניו זילנד ובאוסטרליה.

צביה: הוצאת אנשים גם מהקיבוץ?

עופרה: לא. כולם מאזור תל אביב. כשהיה לי יום הולדת 80 אוטובוס מלא הגיע מתל אביב לכאן לחגוג לי.

צביה: אני יודעת שארגנת גם קבוצות של נוער ב' מפה. ספרי.

עופרה: כשיצאתי לחופש ארגנתי את כל הסביבה שלנו פה, והיו פה הרבה: שפרה, רותי זהבי, דני ואסתר, רפי ודליה, בלי סוף. ועשינו טיולים בכל הארץ, שאני ארגנתי. אבל – בהתחלה רציתי שלא יעלה לנו (כסף). ארגנתי את המכוניות, מי נוסע עם מי, כמה ואיך משלמים. בסוף הם אמרו, לא רוצים לחסוך כסף. יש לנו. היה טיול לירושלים ואני יודעת להדריך את ירושלים.

צביה: אז כל החברה בשכונה התאספו באוטובוס?

עופרה: במכוניות שלהם.

צביה: עשיתם הרבה טיולים?

עופרה: כן, דליה ורפי יכולים לספר לך.

הקיבוץ היום

צביה: יפה מאוד. אז נסכם? מה את חושבת על הקיבוץ היום עם השינויים שהיו?

עופרה: אני נורא מצטערת שהוא לא קיבוץ. שהוא נהיה פרטי יותר ויותר. הצעירים משתכרים יותר ומחפשים יותר לעשות חיים מאשר את הקיבוץ. אני מחפשת את הקיבוץ.

צביה: איפה את מוצאת אותו היום?

עופרה: אני לא מוצאת אותו. רק טוב לי מאוד שיש תל-חי. לימודים. אני כל כך אוהבת ללמוד. אז ביום ראשון זה פרשת השבוע וביום חמישי תלמוד. לא מפסיקה ללמוד ומבסוטית עד השמים.

צביה: תודה עופרה. תודה רבה.

תודה לעפרה

תודה רבה לעופרה על כל הלימודים, על ההכנה הקבוצתית לבגרות בלשון שהוציאה את כולנו עם שמיניות ותשיעיות, על הטיולים היפים, ובעיקר על ההומור ועל שמחת החיים.

נירה